

výchovy a na osvetovú činnosť na dedine.

Riaditeľ Pedagogickej školy v Leviciach Š. Chudý predniesol koreferát o otázkach polytechnickej výchovy na dedinských školách. Rozviedol formy a metódy polytechnickej výchovy na týchto školách a na praktických príkladoch ukázal, ako túto výchovnú zložku uplatňujú na Pedagogickej škole v Leviciach.

K jednotlivým problémom pedagogických škôl prehovorilo 22 diskutérov. Najviac sa zaoberali otázkami výchovy budúcich učiteľov k vedeckému materialistickému svetonáhľadu. Rozoberali jednotlivé formy práce na tomto úseku a na praktických príkladoch ukázali, ako sa dopracovali k úspechom. Niektorí sa dožadovali častejších inšpekcií a inštruktáží, aby mohli sústavne skvalitňovať svoju prácu. Hovorili tiež o prázdninovej a sústavnej praxi kandidátov a o pedagogickom veku, v ktorom im dávajú potrebné návody, ako viesť napríklad triednu dokumentáciu, ako zhotovovať základné učebné pomôcky, zostavovať námety pre krúžky šikovných rúk, rady, ako sa zapojiť do osvetovej práce na dedine a pod. Prítomní diskutovali aj o tom, ako vzbudzujú v žiakoch záujem o slovenský jazyk, ako ich pripravujú na úspešné vedenie polytechnickej výchovy, na odbornársku prácu na školách, o výbere žiakov

na pedagogické školy, o rozmiestovaní ich absolventov, o spolupráci so ZRPŠ a o iných aktuálnych pedagogických otázkach.

V diskusii prehovoril aj poverenik školstva Ernest Sýkora. Načrtol, akým smerom pôjde v najbližšej budúcnosti náš hospodársky a kultúrny rozvoj a aký podiel budú na ňom mať pedagogické školy. Učitelia budú mať čím ďalej zodpovednejšie úlohy, aby dobre pripravili svojich žiakov na prácu v ich budúcich pôsobiskách. Povereníctvo školstva pripravuje niektoré opatrenia, ktoré pomôžu učiteľom pedagogických škôl ľahšie zvládnuť tieto úlohy.

Účastníkov konferencie pozdravil z poverenia ÚV KSS vedúci školského oddelenia dr. M. Lučan a za Ministerstvo školstva dr. Fr. Singule. Priebeh celej konferencie zhodnotil súdruh P. Kelco. Vyjadril uspokojenie nad jej priebehom, ktorý ukázal, že dobrá práca je na tej škole, kde je dobrý a stmelený učiteľský i žiacky kolektív, ktorý ide jednotne za spoločným cieľom. Prisľúbil za Povereníctvo školstva, že správa odborných škôl rozpošle referáty a diskusné príspevky všetkým pedagogickým školám, aby im slúžili ako pomôcka pri zlepšovaní ich ďalšej práce.

S. Grom

Odborná literatúra

Univ. prof. dr. Anton Jurovský:

DIETĀ A DISCIPLĪNA

Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1955.

Strán 396, cena viaz. Kčs 40.50.

Do našej psychologickéj a pedagogickej literatúry pribudlo záslužné dielo nášho známeho pedagóga a vedeckého pracovníka v oblasti psychológie. Je to jedno z najrozsiahlejších a najobsiahlejších diel z uvedenej problematiky a vôbec z pedagogickej psychológie za posledné roky u nás. Venované je veľmi dôležitej otázke psychológie a pedagogiky, otázke vyrovnávania sa detí a mládeže s požiadavkami disciplíny. Opiera sa o bohatý materiál získaný z našich škôl a výchovných zariadení.

Autor skúma otázku disciplíny a disciplinovania detí vo vzťahu k verejným výchovným ustanovizniám, k jasliam, k materskej škole, odborným školám a učilištiam štátnych pracovných záloh. Vzťah dieťaťa k disciplíne sleduje na základe

výskumu a rozboru disciplinárnych priestupkov detí a žiakov. Materiál k svojmu výskumu získal autor zo záznamov o priestupkoch žiakov v triednych knihách, zo záznamov o priestupkoch, ktoré robili zvlášť inštruovaní učitelia, zo systematického pozorovania výchovnej práce a zo slobodných opisov vlastných priestupkov poslucháčov vysokej školy. Práca zhrňuje a rozoberá 1800 prípadov priestupkov detí a žiakov rozličného veku, v rozličných výchovných ustanovizniach.

V diele sa skúmajú a rozoberajú otázky vzťahu dieťaťa k disciplíne, vyrovnávania sa dieťaťa s požiadavkami disciplíny, s prostriedkami a spôsobmi disciplinovania. Ďalej sa skúma odraz disciplinovania na štruktúru osobnosti dieťaťa a na vývin jeho disciplinovanosti.

Po všeobecnej úvode do problematiky a opise výskumných metód a materiálu zaoberá sa autor otázkou obsahovej náplne vzťahu dieťaťa k disciplíne. Všetky zachytené priestupky podľa svojho obsahu triedi do 7 skupín. Sú to: priestupky

proti školskému správaniu, proti škole, proti vychovávateľovi, proti spolužiakom, zákazom, podvádzanie a klamanie, priestupky mravné a občianske. Táto časť, ktorá je pomerne rozsiahla, nás uvádza do dôležitej stránky problému disciplinovania, do obsahu priestupkov detí a žiakov. Klasifikácia a rozbor obsahu priestupkov majú veľký význam pre hlbšie pochopenie otázok disciplinovania detí a mládeže. Na základe triedenia a porovnávania obsahu priestupkov autor osvetľuje problém disciplinovania z hľadiska vývinu, veku a utvárania charakteru dieťaťa. Získavame obraz o tom, ako sa dieťa vyrovnáva s požiadavkami disciplíny v jednotlivých svojich vekových obdobiach, na aké ťažkosti naráža dieťa pritom v rôznych vývinových obdobiach.

Veľmi cennou vecou je, že otázka disciplinovania sa sleduje v priebehu širokého vekového rozpätia detí, možno povedať v priebehu celého detstva, od útleho veku po dospelosť. Popri tom, že sa otázka disciplinovania sleduje z hľadiska celistvého vývinového procesu, netreba zabúdať aj na dôležité kvalitatívne rozdiely, ktoré existujú pri disciplinovaní dieťaťa v jednotlivých vekových obdobiach. Je to zvlášť potrebné pripomenúť si z hľadiska útleho a predškolského veku dieťaťa. V tomto veku rôzne záporné prejavy dieťaťa vo vzťahu k požiadavkám výchovy majú svoje zvláštne príčiny, odlišné od neskorších vývinových období. Je to často nedostatočne vyvinutá pozornosť, pomerná slabosť vyššej nervovej činnosti dieťaťa, neschopnosť detí v tomto veku vedome, dôsledne kontrolovať svoje správanie a pod. Priestupky detí v útlom a predškolskom veku majú zväčša celkom osobitný psychologický podklad ako priestupky v ďalších obdobiach.

Ďalšia kapitola sa zaoberá rozborom príčin a motívov disciplinárnych priestupkov. Autor podrobne opisuje a analyzuje 5 druhov príčin disciplinárnych priestupkov, a to afektívne konanie (zo strachu, zlosti, hanby), impulzívne, nezdržiavané, náhle reakcie na nejaký podnet, sugestívne konanie pod vplyvom iných detí, osôb a rôznych okolností, úmyselne vykonávané priestupky a priestupky, ktoré nevznikajú zo zlého úmyslu, ale neúmyselne, často z rôznych náhod, z nevedomosti alebo aj z dobrého úmyslu. Táto kapitola je zvlášť poučná pre vychovávateľov, pretože ukazuje, ako je veľmi dôležité pri posudzovaní správania dieťaťa, pri posudzovaní jeho záporných prejavov sledovať aj príčiny, motívy správania. Ako vidieť, zďaleka nemožno tvrdiť, že by priestupky detí a žiakov vyplývali len zo zlého úmyslu, zo snahy „zle robiť“, ako sa na to vychovávatelia a rodičia často pozerajú. Ukazuje sa, že mnohé priestupky žiakov

proti správaniu sú prejavom nedostatočnej výchovnej práce školy, nedostatočného režimu života v škole, neorganizovanosti, nadmernosti a nejednotnosti požiadaviek a pod. To vyžaduje, aby sa vo výchove pri likvidovaní priestupkov detí nepostupovalo mechanicky. Trest, ktorý neprihliada na motívy a príčiny priestupkov, býva často neprimeraný, nespravodlivý a škodlivo sa odráža v povahe dieťaťa.

Ďalšia kapitola rozoberá a hodnotí prostriedky, ktorými vychovávatelia likvidujú priestupky. Sú to: napomenutie, vyhrešenie, výstraha, pokarhanie, zápis do triednej knihy, zníženie známky z chovania, vylúčenie zo školy, oznámenie rodičom. Okrem týchto často sa používajú vo výchovnej práci aj prostriedky, ktoré zavrhuje socialistická pedagogika, akými sú telesný trest, šikanovanie, pracovný trest a pod. Autor zisťuje, že veľmi účinné sú také disciplinárne prostriedky, ako je prejav zarmútenia vychovávateľa, vyhánenie žiaka, kolektívne odsúdenie priestupníka.

V poslednej časti sa dielo zaoberá tým, ako sa jednotlivé druhy priestupkov a jednotlivé tresty použité pri nich odrážajú v myslení, v citoch a v konaní priestupníka. Autor rozdeľuje zhruba uvedené subjektívne reakcie, ktoré vznikajú na priestupok a trest, do dvoch veľkých skupín. Prvú skupinu tvoria také reakcie na priestupok a trest, ktoré možno pokladať za pozitívne, za primerané, akými sú: hanba, žiaľ, ľútosť, mrzenie, niekedy aj zážitok poníženia, strachu. Druhú skupinu tvoria také reakcie, ktoré sú neprimerané, negatívne, ako sú: cit ukrivdenosti, zlosť na vychovávateľa, ľahostajnosť k priestupku, vzdorovanie trestu, cit hrdinstva, neuznanie svojej viny. Zaujímavé je, že zo všetkých zachytených reakcií detí a žiakov na priestupky iba 50 percent tvoria pozitívne reakcie, až 41% záporné reakcie a ostatok bližšie neurčiteľné reakcie.

Z rozboru tejto otázky vyplývajú veľmi závažné uzávery v tom zmysle, že nemožno trestať deti za priestupky paušálne, nerozmyslene, bez hlbšieho rozboru situácie. Treba prihliadať aj na to, ako na priestupok reaguje samotné dieťa, a aj po vykonaní trestu treba sledovať, aký účinok mal na dieťa trest. Materiál ukazuje, že niektoré druhy zámkrokov vyvolávajú nepomerne veľa záporných odrazov v dieťatí a ukazujú sa ako veľmi problematické zo stanoviska výchovného. Preto treba veľmi opatrne a s rozvahou postupovať pri používaní trestov. Zvlášť sa treba zamyslieť nad takými trestami, ktoré vyvolávajú častejšie záporné reakcie ako kladné. Dielo takto pomáha osvetliť aj psychologickú

a pedagogickú hodnotu jednotlivých trestov, používaných vo výchovných zariadeniach.

Napriek tomu, že by niektoré otázky v diele bolo treba dôkladnejšie a z iných hľadísk objasniť, treba ho hodnotiť veľmi kladne. Prináša veľmi mnoho materiálu, podnetov, uzáverov ako pre teóriu, tak aj prax v psychológii a pedagogike. Dieło je pomerne systematicky utriedené, dôkladne spracované. Poskytuje východisko aj pre ďalšie rozvíjanie výskumnej

práce v danej problematike. Aj pre učiteľky a vychovávateľky materských škôl môže byť užitočné napriek tomu, že obdobie útleho a predškolského veku dieťaťa zaberá len časť v spracovanej problematike. Myslíme si však, že ak majú učiteľky materských škôl chápať výchovnú problematiku správne a v širších súvislostiach, nemôžu sa nezaujímať aj o ďalšie vývinové obdobia, ktoré nadväzuje na predškolský vek.

M. Jurčo

Pedagogické drobničky

AKO SOM VČLENILA DO HRY CHLAPCOV AJ DIEVČATÁ

Po exkurzii v kasárni som uskutočnila s deťmi besedu o vojakoch. Deti s veľkým záujmom počúvali moje vyprávania a zahrnovali ma otázkami: „Akú uniformu nosia letci?“, „Ako sú oblečení sovietski vojaci?“, „Vojak musí byť aj v noci na stráži?“ a pod.

Na druhý deň navrhol Paľko: „Viete čo, deti, poďme sa zahrať na vojakov.“ Deti prijali návrh s radosťou. Anička sa ľútosťovo spýtala: „Paľko, aj my sa môžeme s vami hrať na vojakov?“ Paľko odpovedal: „Nie, dievky sa na vojakov nehrajú!“

Zasahujem do hry: „Pravdaže, aj vy sa môžete hrať, Anička. Budete vojakom variť, robiť rádiotelegrafistu.“ Chlapcov moja odpoveď uspokojila a už súhlasili s účasťou dievčat v hre. Nastalo rozdeľovanie úloh. Za veliteľa si vybrali Paľka, ktorý sa s istou hrdosťou ujal svojej úlohy. Vojenským učiteľom bol León. Ostatní chlapci boli vojaci

bez hodnosti. Anička dostala úlohu vojenského kuchára. Štefka robila rádiotelegrafistku.

Deti upravili najprv prostredie pre kasáreň. Poskladali stoly a stoličky do rohu miestnosti, a tak získali potrebný priestor. Veliteľ zavelil: „Nastúpiť do radu!“ a deti, ani čo by dlaňou piesol, hneď stáli všetci v rade. Dobré si precvičili celé telo a s pochodovou piesňou sa vracali na raňajky. Medzitým Anička s ostatnými kuchárkami chystala v kuchyni vojakom raňajky: čiernu kávu a chlieb s maslom.

Po raňajkách sa odobrali do učebne. León ako učiteľ oboznamoval deti s povinnosťami vojaka a prednášal im. Potom obedovali a odpoľudnia mali voľno. Dievčatá v kuchyni si zavolali na pomoc chlapcov a spoločne dali riad do poriadku. V hre sa chlapci a dievčatá svorne spolu hrali.

E. Karkušová,
učiteľka Materskej školy
v Kokave nad Rimavicou

Otázky a pripomienky čitateľov k novým osnovám

MOJE PRIPOMIENKY K NOVÝM UČEBNÝM OSNOVÁM

(Z listu dedinskej učiteľky materskej školy.)

Učím na jednotriednej Materskej škole v Kluknave. Predtým som pôsobila v Krompachoch. Za svojho 8-ročného pôsobenia som sa stretla s mnohými ťažkosťami. Snažila som sa ich zdoľávať a odstraňovať, v čom mi najviac pomáhala moja láska k deťom a k povolaniu.

Minulý rok som diaľkovo študovala na Pedagogickej škole v Spišskej Novej Vsi, kde som v júni maturovala. Som šťastná, že môžem nadobudnuté vedomosti uplatňovať pri svojej práci.

V mojej výchovnej práci mi veľmi pomáhajú učebné osnovy. Je to dobrá pomôcka, ktorá nám v kocke ukazuje smer, ktorým máme kráčať. Len ešte to stále nie je to, čo by sme chceli vidieť a mať. Naša práca totiž znova nie je jednotná, pretože každá z nás si vytvára podľa svojho prostredia svoje vlastné, čo potom uplatňuje pri práci podľa svojho „ja“. Nehovorím, že to nie je správne, veď ešte dnes nemôžeme ináč pokračovať. Je to môj názor a možno, že mnohá učiteľka s ním bude súhlasiť.

Predstavovala by som si osnovy asi takto:

Na každý mesiac presne rozvrhnutý plán a povinnosti na každú výchovnú činnosť,